

мена на член 49 од Уставот на РМ. Со овој член се предвидуваше: "Републиката да се грижи за положбата и за правата на припадниците на македонскиот народ во соседните земји и за иселениците од Македонија, да го помага нивниот културен развој и да ги унапредува врските со нив". Меѓутоа, под притисок на меѓународната заедница, кој беше инициран од агресивната грчка дипломатска кампања за условување на приемот на РМ во меѓународните организации со изговор дека РМ не ја гарантира неповредливоста на границите, поттикнува територијални претензии кон Грција и го отвора прашањето за постоење на македонско национално малцинство во Грција, РМ на 6.1.1992 г. ги донесе амандманите I и II на Уставот од 1991 г., во кои се истакнува дека "Република Македонија нема територијални претензии кон било која соседна држава..." и дека "во остварувањето на својата грижа за деловите од македонскиот народ во соседните држави нема да се меша во суверените права на другите држави или во нивните внатрешни работи".

Мислам дека РМ како држава нема правен основ да интервенира во корист на жалбите на припадниците на македонското малцинство пред Судот за човекови права во Стразбур, конкретно против Бугарија и Грција, бидеј-

Разговорот го водеше:
Жаклина МИТЕВСКА

ДО КОГА МАКЕДО МАКЕДОНЦИТЕ О КАКО "ЃУБРЕ П

Повод за разговор со госпоѓа Ременски, докторант на тема "Современата состојба на македонското малцинство во соседните земји" е долгогодишната инертност на нашите државни органи кон македонското малцинство во соседството, потоа изјавата од МНР дека "негирањето на постоењето на малцинствата понекогаш знае да биде и сојузник на потврдата за нивното постоење", како и изјавата на министерот за надворешни работи - "историјата да им ја оставиме на историчарите..."

☀ Госпоѓа Ременски, зошто македонското малцинство само се бори за своите права во земјите каде што живее, како и во Судот за човекови права во Стразбур? Зошто Македонија како држава не застане во негова позадина?

РЕМЕНСКИ: Кога станува збор за интересот и за грижата на Р Македонија како земја-матица на Македонците во соседните земји, треба да се каже дека клучен момент кој ја хендикупира РМ да води активна надворешна политика со соседните земји во врска со правата на Македонците е амандманската про-

ки припадниците на македонското малцинство, кои водат судски спор пред Судот во Стразбур, се странски државјани, односно државјани на Бугарија и на Грција. Судот за човекови права во Стразбур е надлежен да одлучува по жалби на поединци, доколку не се задоволни од резултатите на домашните правни лекови т.е. доколку поединецот смета дека му се кршат неговите права согласно Европската конвенција за човекови права како правна основа за неговите барања пред домашните судови. Ова не важи за Рамковната конвенција за заштита на националните малцинства чиј потписник е и Бугарија. Иако опре-

делени членови на Конвенцијата содржат експлицитни упатувања до правата на лицата кои припаѓаат на националните малцинства, ќе зависи од домашното законодавство на земјите-страни во Конвенцијата дали овие права се предмет на судска постапка на домашно ниво или не.

☀ Меѓународните документи, конвенции, декларации... предвидуваат мноштво стандарди за правата на малцинствата, што е и услов за влез во ЕУ. Но, кога станува збор за македонското малцинство, тоа за нашите соседи како да не важи...

само на четири малцинства, меѓу кои не е македонското. Официјален став на Грција е дека таа е национално хомогена држава и дека признава постоење само на мал процент јазични малцинства, а постоењето на македонското малцинство како реален факт на нејзината територија жестоко го отфрла како целосно неосновано што, за жал, не е точно. Да не бевме аспиранти за членство во ЕУ немаше да знаеме што сè треба да се направи за да се заслужи тој статус. Пред сè, мислам на мерките за заштита на човековите и малцинските права. Ако се земат предвид условите и критериумите за интеграција во ЕУ, логички би требало да заклучуваме дека државите кои се наоѓаат пред влезот на ЕУ и оние кои веќе се членки, ги исполниле популарните Копенхагенски критериуми, во кои голем дел од реформските барања се однесуваат на мерките за заштита на човековите слободи и права и механизмите за заштита и унапредување на положбата и правата на припадниците на малцинствата кои живеат на нивна територија. Чуди како меѓународната заедница замитува на фактот (кој и самата неколку пати го констатира), дека Грција како нејзина членка е една од ретките земји на ЕУ која ги игнорира и остро се спротивставува на меѓународните препораки, кои укажуваат на потребната демократизација на

ѓународната заедница интервенира само кога малцинствата се причина или последица од вооружен конфликт или војна. На Балканот неоправдано изостанува меѓународен механизам за превенција на конфликти и незадоволства, пред тие да се случат, во кои како субјект или причина се јавуваат малцинствата. Низ историјата се покажа дека македонскиот народ заслужено ги носи епитетите на мирољубив, добронамерен и издржлив, затоа мислам дека меѓународната заедница во догледно време нема да интервенира кога станува збор за правата на Македонците во Бугарија и во Грција.

☀ Не може од Македонија за малцинствата да се бара преку леб-погача, а да не може да се пресече за земјите кои ги прекршуваат основните човекови права...

РЕМЕНСКИ: Во практиката постоеле и постојат механизми за постигнување политичка послушност како состојба во која државата мора да направи нешто, за да не се соочи со конкретни санкции (ембарго, меѓународна изолација итн.). Кога станува збор за санкции кон држави кои ги кршат правата на малцинствата, свежи се сеќавањата на воените интервенции и мировните мисии во бившите југословенски држави. Согласно Рамковната конвенција за заштита на националните малцинства функционалниот мониторинг може значително да придонесе за надминување на опасноста од различни и рестриктивни толкувања и примена на одредбите од Конвенцијата. Комитетот на министри на Советот на Европа врз основа на државните извештаи и други алтернативни извори, донесува заклучоци и препораки за соодветноста на мерките кои државата-страна во Конвенцијата ги презема за спроведување на одредбите од неа. Меѓутоа, заклучоците и препораките на Комитетот на министри не се правно обврзувачки и не постои систем за санкционирање. Во овој случај една од значајните сили ќе биде политичкиот притисок, кој се јавува во атмосфера кога државата е под засилен надзор. Агресивната дипломатска кампања на Бугарија и на Грција за македонското прашање, уверливите научни дебатирања за вистината за Македонците, меѓународната промоција на официјалните ставови на грчката и на бугарската политика кон македонското малцинство во меѓународните институции, како и пасивноста на македонската национална политика кон ова прашање се "шахматот", кој Бугарија и Грција го добија на штета на македонското малцинство.

УКИНЕТЕ ГО ГРЧКИОТ АПАРХЕЈД, "ВИНОЖИТО" ВО БРИСЕЛ, МАЈ 2006 Г.

НИЈА ЌЕ ГИ КРИЕ Д СОСЕДСТВОТО ОД ТЕПИХ"?!

РЕМЕНСКИ: Нашите соседи, како и РМ, се потписнички на бројни меѓународни документи, конвенции и декларации кои се дел од нивното национално законодавство. Малцинствата не беа предмет на директна заштита сè до февруари 1998 г. кога влезе во сила Рамковната конвенција за заштита на националните малцинства на Советот на Европа. Конвенцијата има морална и политичка сила иако таа сè уште не е ратификувана од некои европски земји. Нашите соседи ја потпишаа, но Грција сè уште не ја ратификувала, додека Бугарија ја ограничува нејзината примена

националното законодавство и на државната политика, во насока на подобрување на човековите слободи и права и правата на македонското малцинство, кое за Грција е "табу тема" или популарно кажано "јавна тајна". За да биде апсурдот уште поголем, Копенхагенските критериуми беа услов и за Бугарија, која од јануари 2007 година ќе биде членка на ЕУ. Меѓутоа, ЕУ и таму неоправдано отстапува од својата обврска да бара спроведување на еднакви критериуми за сите, а притоа да не се води по принципот на "двојни стандарди", односно "двоен аршин". Од досегашната практика се покажа дека ме-

☀ Потребни се конкретни чекори, а не да се задоволуваме со изјави како "негирањето на постоењето на малцинствата понекогаш знае да биде и сојузник на потврдата за нивното постоење"...

РЕМЕНСКИ: Нашата надворешна политика досега не посветила доволно внимание на уставната обврска да се грижи за правата на македонскиот народ во соседните земји и иселениците од Македонија. Освен неколку декларации кои ги донесе Собранието на РМ, многу малку е направено за операционализација на заложбите, согласно меѓународните принципи. РМ има уставна обврска да се грижи за културните, економските и социјалните права на своите граѓани во странство. Комплексот на уставни обврски ќе наметне потреба, покрај идентификација на општите белези да се дефинираат и барањата на македонското малцинство и македонското иселеништво со соседните земји. Поаѓајќи од фактот дека македонското национално малцинство во соседните земји е неразделен дел од македонскиот народ, па според тоа и неразделен фактор учесник во градењето на македонската историја и култура надвор од својата матица, еден дел од нивните суштински потреби за кои РМ треба да направи напори да ги реализира се: изградба на нова национална политика кон македонското малцинство во соседните земји и иселеништвото (согласно Уставот и меѓународното право); развивање разни комуникациски врски (културни, образовни, економски итн.); поактивно вклучување на сите медиумски куќи во Македонија во информирањето на иселениците и македонското малцинство, со цел да се намали антимакедонското влијание од странските средства за масовно информирање итн.

Деновиве во интервју за бугарските медиуми министерот за надворешни работи на РМ даде една, за мене разбирлива, но неочекувана изјава со оглед на неговите претходни изјави во врска со темата за македонските малцинства во соседните земји. Дипломатски избегнувајќи го одворот на новинарското прашање за македонското малцинство во Бугарија и нерегистрацијата на ОМО "Илинден" Пирин, министерот одолеа на искушението да ја каже вистината. Цитирам, тој изјави: "Историјата да им ја оставиме на историчарите..." итн. Историјата на Бугарија во однос на Македонија и македонското малцинство отсекогаш била во функција на нејзината државна политика. Таа постојано се прирамувала до потребите на државната политика, а секогаш кога било потребно отстапувала

од научноста и се претворала во пропаганден сервис на државната политика. Тој факт не го оспоруваат дури ниту сегашните историчари, ниту политичарите. Ако министерот го знаел ова (а сигурно го знае), тогаш не ја разбираам логиката на неговата изјава. Избегнувањето да се говори на историски теми, кои како хипотеки ги носиме и имаат свој одраз во сегашноста, е погубно, а тоа на нашите политичари им служи како средство за задоволување на суетните изјави на нивните соговорници.

☀ Каде погреша државата во тој поглед и не е ли доцна да си ја поправи грешката?

РЕМЕНСКИ: Во РМ нема политичка свест за потребата од национална, политичка консолидација кога се во прашање националните интереси на државата. Кога зборувам за национални интереси не мислам само на оние за кои постои политички консензус (членството во ЕУ и во НАТО, економскиот развој, странските инвестиции итн.), туку и на создавањето нова позитивна идеологија на меѓународни вредности и принципи во пристапот кон остварувањето на уставната обврска на РМ да се грижи за припадниците на македонскиот народ во соседните земји. Периодот откако Македонија ја доби независноста е период на водење "рамнодушна политика" кон македонските малцинства во соседните земји. Ние сме иницијатори на билатерални договори кои конкретно ќе се однесуваат на помагање на културниот развој на Македонците во соседството, како и на унапредување на врските со нив. Обврските од постојните билатерални договори со дел од соседните држави не се спроведуваат и остануваат да сведочат за македонската декларативна заложба. Клучна улога во градењето на добрососедските односи се националните малцинства, се разбира, под услов да се почитува нивното право да го негуваат и развиваат својот национален идентитет, јазик, култура и традиција. Тоа што во текот на историскиот развој тие се нашле одвоени од својата целина, воопшто не би смеело да води кон негирање на нивната национална и етничка припадност, јазик и култура, а особено кон нивна асимилација од страна на нациите кон чија државна целина сега припаѓаат. Кога се поставува прашањето зошто Европа не реагира на кршењето на правата на македонското малцинство во Бугарија и во Грција треба да се има предвид дека еден од можните аргументи за европскиот пасивизам е и пасивизмот на Македонија, која како земја-матица на Македонците не наоѓа за потребно во

европските тела да го наметне прашањето за правата на своето малцинство во своето соседство.

☀ Пример за тоа како треба една држава да се грижи за своите граѓани кои се надвор од нејзина територија е случајот со руските дипломати во скопското кафе... Фрчат протестни ноти до МНР, а во тој поглед ние не мрднуваме ниту со "мал прст". Зошто немаше протестна нота од МНР поради изјавата на бугарскиот амбасадор во РМ, Михов: "Само ЕУ може да ја праша Бугарија дали Македонците имаат право да се кандидираат на избори со свои партии во Бугарија, сега кога земјата е на прагот на ЕУ", и изјавата на Дора Бакојани дека "во Грција нема македонско малцинство"?

РЕМЕНСКИ: Секоја држава треба да ги штити своите државјани, каде и да се наоѓаат. Вака ја разбираам и реакцијата на руското МНР во врска со инцидентот со руските дипломати. Причина повеќе за тоа е фактот што странските државјани со дипломатски статус во една држава се предмет на посебна меѓународна заштита. Дипломатско-конзуларните претставништва на РМ во соседните земји имаат функција да ја претставуваат РМ и македонската државна политика, како и да се грижат за македонските државјани кои живеат на територијата на тие држави. Македонските дипломатски претставништва реално не можат да се стават во улога на заштитници на граѓани кои немаат македонско државјанство, а таков е случајот со припадниците на македонското национално малцинство. Меѓутоа, можат да служат како посредници во соработката на државата Македонија со организациите на Македонците во други држави. Таа соработка треба да е во функција на овозможување начини и средства за зачувување и развој на македонскиот етнички, културен и јазичен идентитет согласно принципите на меѓународното право и уставно преземената обврска. Молчењето на македонското МНР на изјавите на бугарскиот амбасадор во РМ и на неколкуте изјави од грчката министерка Бакојани дадени во сличен контекст, за мене беа повеќе од очекувани. Ова го велам (а тоа се потврди со изјавата на министерот Милошоски), бидејќи досега се покажа дека Македонија градењето на добрососедските односи си го темели на премолчената согласност за неотворање на прашањето за постоење на македонско малцинство, што се покажа како несериозен пристап во водењето на надворешната политика. Градењето на односи на заемно почитување со соседите не треба да нè доведе во состојба на

безусловно почитување и послушност кога треба да се дискутира за прашања од чие решавање значително ќе се релаксираат односите на Балканот. Не може, а да не се зборува отворено на вакви теми, бидејќи решавањето на сите актуелни отворени прашања со соседите, зависи од нашата трезвеност во согледување на влијанието на историските хипотеки кои како "ѓубре под тепих" ги криеме за некое друго време.

☀ Бугарија измисли куп неосновани образложенија и ја одби регистрацијата на ОМО "Илинден" Пирин. Зошто, кога Европскиот суд пресече во корист на Македонците, а всушност на овие луѓе требаше да им се врати регистрацијата на партијата, која пред седум години им ја укина Уставниот суд?

РЕМЕНСКИ: За тоа колку нашата инертност им оди во полза на соседите би кажала дека народната поговорка "паметниот попушта" заслужува внимание кога станува збор за државниот интерес и македонската надворешна политика кон македонските малцинства од една страна, и надворешната политика на соседите во функција на нивната национална идеологија, од друга страна. "Стравот" да не ги навредиме соседите, доколку ги прашаме за нашинците на нивна територија, а со тоа да не ги нарушиме добрососедските односи, соседите многу вешто го користат во функција на меѓународното промовирање на "научната точност" на сопствената "европска" политика кон малцинствата. Нецелосното постапување на Бугарија по одлуката на Европскиот суд за човекови права ден-денес се оправдува со член 11, став 4 од Уставот на Бугарија, кој ја ограничува слободата на здружување во политички партии засновани на етничка и на религиозна основа. Ова се применува како еден од основите за нерегистрација на политичката партија на Македонците во Бугарија. Овој аргумент е неиздржан, бидејќи според толкувањето на Уставниот суд на Бугарија во Решението бр. 1 од 29.2.2000 г. "за една партија дека е на етничка основа може да се зборува тогаш кога нејзиниот статут не дозволува во неа да членуваат лица кои припаѓаат на други етноси", што не е случај со Статутот на ОМО "Илинден" Пирин. Друг аргумент за нерегистрација на партијата е "независното судство", во чија работа наводно не се мешала државата. Повеќе од сигурно е дека судството во Бугарија ќе ги штити државните интереси, а еден од нив е оневозможување на етно-политичката мобилизација и малцинската партиципација во власта. Европскиот суд за човекови права укажа на потребата Бугарија да ја преис-

пита исправноста на одлуката за нерегистрација на македонската организација и да направат дополнителни напори за надминување на овој проблем, меѓутоа песимист сум дека нејзините напори ќе доведат до решавање на ова отворено прашање. На Бугарија реално ѝ одговара долго време да го држи ова прашање отворено, а неговото решавање ќе зависи од упорноста и од бројноста на активистите, но и јачината и сериозноста на меѓународниот притисок за кои треба да се погрижиме сите Македонци.

☀ Искуството покажа дека очигледно сите бугарски државни органи имаат добро разработена стратегија за негација на македонското прашање. Па, ништо чудно ако Врховниот суд на Бугарија ја потврди правосилноста на одлуката на Уставниот суд за одбивање на регистрацијата на ОМО "Илинден" Пирин...

ПАВЛЕ ВОСКОПУЛОС НА ОБЕДИНУВАЊЕТО НА ОМО ПИРИН И ОМО "ИЛИНДЕН" ПИРИН, ЈУНИ 2006

РЕМЕНСКИ: Бугарија долго време прави "успешен" баланс меѓу она што се нарекува одржување стабилни добрососедски односи зад превезот на декларативното признавање на македонската нација и македонскиот јазик од една страна, и европската стандардизација на националното законодавство, од друга страна. Зад "успешниот" баланс се крие долгогодишното кршење на основните права на бугарските граѓани т.е. правото на здружување на малцинствата, што на Бугарија ѝ овозможи, преку неутрализација на политичката мобилизација и партиципација на малцинствата, да го одржи континуитетот на својата политика за негирање на македонското национално малцинство. Предолгата практика на политиката на негација на македонското малцинство и на сè што е македонско кај бугарските граѓани создаде колективна свест ("сто пати кажаната лага станува вистина") за непостоење на македонско малцинство во Бугарија. Сè

ова е во прилог на констатацијата дека е можно Врховниот суд на Бугарија да ја потврди правосилноста на одлуката за нерегистрација на ОМО "Илинден" Пирин. Би поставила друго прашање, кое доколку се одговори ќе биде многу јасно зошто тоа е така. Прашањето е: Дали на Бугарија ѝ треба политичка партија на Македонците од Бугарија или какви ќе бидат "последниците" од постоењето на таква партија? Да се потрудиме да одговориме сами.

☀ Наскоро во Бугарија ќе пристигнат претставници на Меѓународната хелсиншка федерација, кои ќе подготват извештај за Македонците во Бугарија, при што предвид ќе биде земена и последната одлука на судот во Софија. Многу "емисари" дошле и отишле и од Бугарија и од Грција, но нивните одлуки како повеќе да се теоретски. Ќе се промени ли нешто во корист на Македонците?

РЕМЕНСКИ: Бугарскиот хелсиншки комитет и Грчкиот хелсиншки комитет, членки на Меѓународната хелсиншка федерација, се едни од ретките организации кои отворено пишуваат и им противречат на официјалните извештаи за малцинските права кога станува збор за правата на македонското национално малцинство во Бугарија и во Грција. Аргумент за тоа е фактот што овие две организации испраќаат алтернативни извештаи за спроведување на Рамковната конвенција до Советот на Европа, а со тоа сведочат за реалната дискриминација и негација на македонското национално малцинство во Бугарија и во Грција. Само во нивните алтернативни извештаи може да се најдат податоци за кршење на правата на Македонците во Бугарија и во Грција. Бугарија и претходно ја посетувале европарламентарци кои во Европскиот парламент, врз основа на своите извештаи, отворено сведочеа за институционализираната политика на дискриминација на македонското малцинство. Меѓутоа, Европа како да нема слух за овој проблем. Искрено се надевам дека Меѓународната хелсиншка федерација ќе даде свој придонес за решавање на дел од проблемите со правата на Македонците во Бугарија и во Грција. Нејзината улога, пред сè, ја гледам во можноста преку своите механизми да придонесе за пошироко запознавање на меѓународната јавност со реалната состојба и правата на постојното македонско малцинство во Бугарија и во Грција, а интернационализацијата на македонското малцинско прашање ќе биде тест за праведноста на Европа и легитимноста на нејзините критериуми и стандарди.